

„Ale jako se dříve značně různily svátky a dni všední, podobně se také od všedních lidí lišili lidé sváteční. Bylo jich však málo, poměrně mnohem méně než svátků v roce, neboť mezi tisíci setkával jsi se s jedním takovým. ... Takovým svátečním člověkem byl Antonín Podlaha a sejítí se s ním znamenalo účastnit se svátku, který v jeho duši nepřestával trvati.“

– Josef Cibulka

Sváteční člověk

150 let od narození Antonína Podlahy
6. zasedání k problematice písemných pramenů pro dějiny umění

program

9 00

registrace, ranní káva

9 30

zahájení

úvodní slova pronesou arcibiskup pražský Dominik kardinál Duka OP,
ředitel Ústavu dějin umění AV ČR Vojtěch Lahoda a ředitelka
Uměnovědné sekce České křesťanské akademie Petra Oulíková

10 00 – 11 15

Marie Ryantová (Ústav archivnictví a pomocných věd historických
FF JU, České Budějovice)

*„Nejskromnější ze skromných, a přece pýcha českého duchovenstva“.
Život a dílo Antonína Podlahy*

Jakub Formánek (Katedra dějin a didaktiky dějepisu PedF UK, Praha)
Kněžská dráha ThDr. Antonína Podlahy

diskuse

11 25 – 12 40

Jan Uhlík (Ústav památkové péče FA ČVUT, Praha)
Antonín Podlaha a chrám sv. Víta

Jitka Císařová (Ústav historických věd FF UPCE, Pardubice)
Antonín Podlaha a oslavy svatováclavského milénia v roce 1929

Kristina Uhlíková (Ústav dějin umění AV ČR, Praha)
Působení Antonína Podlahy v Archeologické komisi ČAVU

diskuse

přestávka na oběd

14 00 – 15 35

Marek Šmíd (Historický ústav FF JU, České Budějovice)
*Pohled Svatého stolce na osobnost Antonína Podlahy v době první
Československé republiky*

Marek Fapšo (Ústav českých dějin FF UK, PedF UK, Praha)
*Antonín Podlaha a Josef Pekař – „disent“ československé historiografie
první republiky?*

Šárka Radostová (NPÚ, Praha)

Antonín Podlaha a jeho zbožná „kunstkomora“

Robert Mečkovský (Katedra historie FF UP, Olomouc)
Dražba umělecké pozůstalosti Antonína Podlahy

diskuse

15 45 – 17 00

Tomáš W. Pavlíček (Masarykův ústav – Archiv AV ČR, Praha)
Generace Antonína Podlahy v pražském semináři

Hana Kábová (Masarykův ústav – Archiv AV ČR, Praha)
*P. Václav Ešner (1872–1957). Jeho (umělecko)historické zájmy a péče
o kostel sv. Bartoloměje v Kyjích*

Martin Barus (Biskupství litoměřické, Litoměřice)
Vinzenz Luksch – život a dílo „litoměřického Podlahy“

závěrečné shrnutí a diskuse

anotace

Marie Ryantová

„Nejskromnější ze skromných, a přece pýcha českého duchovenstva“. Život a dílo Antonína Podlahy

Cílem příspěvku je připomenout nejvýznamnější životní mezníky a peripetie A. Podlahy a okruhy jeho mnohostranné činnosti, z nichž některé budou více rozvinuty v dalších příspěvcích.

Jakub Formánek

Kněžská dráha ThDr. Antonína Podlahy

Příspěvek o církevní kariéře Antonína Podlahy představí vývoj a proměnu jeho kněžské dráhy od volby povolání až po poslední vysoký úřad, který musel na konci svého života zastávat – děkan svatovítské kapituly. Cílem přednášky bude zhodnocení a zasazení Podlahy do dobového kontextu, který by měl odpovědět na základní otázku, zda byl Antonín Podlaha jeden z mnoha nebo jej opravdu můžeme vidět jako výjimečného člověka své doby. Budeme reflektovat proměnu jeho postavení v rámci církevní hierarchie a to někdy od konce 90. let 19. století až po rok 1931. V neposlední řadě vzpomeneme jeho významné postavení, jako opory Františka Kordače a Karla Kašpara při výkonu jejich arcibiskupského úřadu. Referát vychází z pramenů pozůstalosti, vzpomínek, archivů a tisku.

Jan Uhlík

Antonín Podlaha a chrám sv. Víta

V nesmírně rozsáhlé a rozmanité činnosti biskupa Podlahy tvoří aktivity věnované katedrále velmi významnou kapitolu. Po zvolení kanovníkem u sv. Víta se se sobě vlastní energií a vytrvalostí nejen ujal úlohy archiváře a knihovníka svatovítské kapituly a zapojil se do vědeckých výzkumů probíhajících v metropolitním chrámu, ale postupně natolik srůstal se stavbou a všemi jejími aspekty, že byl vedle architekta Kamila Hilberta uznáván za hlavního reprezentanta stavební činnosti a lze ho řadit po bok takových osobností, které se zasloužily o chrám, jako byl svatovítský kanovník a ředitel stavby za vlády Karla IV., Beneš Krabice z Weitmile. Příspěvek si bude všimnat vybraných rysů tohoto mnohotvárného Podlahova působení s cílem demonstrovat, jak aktivity spojené s katedrálou a její dostavbou reprezentovaly svého druhu syntézu veškeré jeho odborné, vědecké i organizační práce.

Jitka Císařová

Antonín Podlaha a oslavy svatováclavského milénia v roce 1929

Příspěvek bude zaměřen na roli Antonína Podlahy coby člena Výboru pro oslavy svatováclavského tisíciletí, kterýžto spolek, ustavený již v roce 1924, byl iniciátorem a do jisté míry také hlavním organizátorem celé akce. Na základě dostupných

pramenů (archivních i tištěných/periodik) bude přiblíženo pozadí této události a vliv Antonína Podlahy na její podobu. Uvidíme, že svatováclavské oslavy představovaly ve své době poměrně významné politikum a že debaty, které provázely jejich přípravu, nabývaly někdy velice bizarních podob. Oslavy milénia jsou také výstižným dokladem problematického vztahu první Československé republiky ke katolické církvi. Na pozadí všech diskusí, sporů a problémů, které s oslavami vyvstaly, se nám naskýtá opět o něco bližší pohled na osobu Antonína Podlahy.

Kristina Uhlíková

Působení Antonína Podlahy v Archeologické komisi ČAVU

Na konci 19. století byly české dějiny umění stále ještě na samém počátku svého rozvoje. Za podmínku úspěšného poznání a pochopení uměleckých děl minulosti byla v duchu pozitivismu všeobecně považována jejich důkladná evidence – soupis památek. Jeho realizace pro české země se stala hlavním cílem Archeologické komise ČAVU. Podlaha se do tohoto projektu zapojil záhy po jeho zahájení v polovině 90. let 19. století a intenzivně se mu jako autor a poté především jako hlavní organizátor věnoval prakticky až do konce života. Po smrti J. L. Píče převzal navíc vedení redakce tiskové platformy komise a v dané době nejvýznamnějšího českého archeologického a uměleckohistorického periodika Památek archeologických.

Marek Šmíd

Pohled Svatého stolce na osobnost Antonína Podlahy v době první Československé republiky

Přednáška se bude zabývat osobností církevního představitele, kněze a intelektuála Antonína Podlahy v období první Československé republiky. Právě v této době sehrál A. Podlaha významnou roli v představách Svatého stolce, který s ním v roce 1919 a 1931 vážně počítal na post pražského arcibiskupa. Přestože jeho jméno nepatří v Tajném vatikánském archivu v Římě k nejfrekventovanějším, Podlahova osobnost a jeho odborný i morální profil zajímavým způsobem vstoupily do probíhajících československo-vatikánských jednání v meziválečném období. Cílem přednášky bude objektivní zhodnocení jeho osobnosti v českých církevních dějinách první poloviny 20. století. Referát vychází především z dokumentů Tajného vatikánského archivu, Národního archivu v Praze i Archivu Ministerstva zahraničních věcí ČR tamtéž.

Marek Fapšo

Antonín Podlaha a Josef Pekař – „disent“ československé historiografie první republiky?

Po vzniku ČSR se hlavní státní ideologií interpretující dějiny českých zemí stal revitalizovaný obrozenský mýtus českého (československého) národa mající hlubokou tradici v husitské egalitářské etice a v konstrukci demokratického „národního“ humanismu. Sám čelní představitel režimu Tomáš Garrigue Masaryk kanonizoval v mnoha svých textech tento motiv, jenž se stal základem pro další

ideologickou indoktrinaci. Josef Pekař i Antonín Podlaha naproti tomu nabízeli stanovisko zakotvené v odlišné ideologii českých dějin a tím se dostali do nejrůznějších sporů, jež byly už mnohokrát rekapitulovány. Cílem příspěvku není provést další shrnutí sporů o smysl českých dějin, ale nabídnout kritickou interpretaci ideologického zázemí československé historiografie, respektive její vybrané části. Je totiž jistým paradoxem, že dva čelní kulturní představitelé a přední zástupci historiografické obce tehdejší doby (Pekař a Podlaha) vykládali dějiny českých zemí v mnoha směrech jinak, než vyžadoval „státní zájem“. Smyslem příspěvku je ukázat tento paradox jako produktivní místo interpretace daného epochy.

Šárka Radostová

Antonín Podlaha a jeho zbožná „kunstkamora“

Příspěvek představuje sbírku Antonína Podlahy prostřednictvím jeho vlastních publikací, dobových fotografií bytu a komentářů jeho současníků. V rámci charakteristiky kolekce přibližuje její adjustaci v biskupově bytě, nastiňuje způsoby budování sbírky a další nakládání sbírkovými předměty. Příspěvek v závěru otvírá otázku vlastnické provenience vybraných děl, kdy zjištěné novodobé osudy nepřímo odrážejí další politický vývoj v českých zemích.

Robert Mečkovský

Dražba umělecké pozůstalosti Antonína Podlahy

Pravidelné moderní aukce výtvarného umění a starožitností byly v Praze pořádány již od roku 1912. Nebývalého rozkvětu dosáhlo toto specifické tržiště odvětví ve druhé polovině 20. let. Šťastné roky rozvoje však byly náhle ukončeny světovou hospodářskou krizí. Jednou z prvních dražeb pořádaných v proměněných ekonomických souvislostech byla aukce pozůstalosti pražského biskupa Antonína Podlahy. Rozsáhlé umělecké sbírky a knihovna byly rozprodávány v několika dražbách více pořádatelů za značné pozornosti domácího publika. Dochované dokumenty umožňují nahlédnout do sběratelských aktivit tohoto vzdělaného muže, stejně jako nastínit jejich dobovou reflexi zprostředkovanou pražským uměleckým tržištěm.

Tomáš W. Pavlíček

Generace Antonína Podlahy v pražském semináři

Antonín Podlaha, Josef Tumpach a Eduard Šittler v produktivním věku a vedle svých „profesních“ povinností a kněžských úkolů rozvinuli úzkou vědeckou spolupráci a výrazně ovlivnili také český dějepis umění. Důležitý okamžik však představuje už jejich setkání v semináři během teologických studií (Šittler ordinován 1886, Tumpach 1887, Podlaha 1888).

Cílem mého příspěvku je prozkoumat, co měly tyto tři ročníky alumnů společného, z jakých sociálních a geografických podmínek alumni pocházeli, jaké důvody je vedli k přihlášce do semináře, jaké role zastávali v komunitě a jak byli hodnoceni před ordinací. Pomocí kolektivně biografické skici bych chtěl zasadit tři

významné osobnosti do kontextu životního světa jedné generace (1886 celkem 38 světců, 1887 celkem 45 světců, 1888 celkem 49 světců). Zajímá mě, jak se takto úzce vymezená skupina v průběhu duchovní formace sociálně formovala a ztotožňovala na základě určitých společných znaků, sdílených hodnot a zkušeností. Do jaké míry mohlo toto prostředí motivovat tři vybrané aktéry k zájmu o další vědní disciplíny, úzce nebo vzdáleně související s teologií, k vzájemné spolupráci a formulování společných badatelských témat a úkolů?

Hana Kábová

P. Václav Ešner (1872–1957). Jeho (umělecko)historické zájmy a péče o kostel sv. Bartoloměje v Kyjích

Václav Ešner (1872 Uhlířské Janovice – 1957 Kyje) vystudoval teologii (vysvěcen 1896), v roce 1910 získal po absolvování studia na Filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity a obhajobě disertace z oboru historie titul doktora filozofie (jeho práci z církevních dějin doporučili přední historici – profesori Jaroslav Goll a Josef Pekař). Ešnerovo duchovní působení bylo spjato především s kyjskou farností, kde strávil léta 1923–1957. O svých aktivitách, především ve 20.–40. letech 20. století, napsal do kyjské farní kroniky. Jeho zápisy i některé další dokumenty zachycují mj. opravy místního kostela a fary, jež jsou předmětem tohoto příspěvku. Ešner také podporoval výtvarné umění, měl blízký vztah k literatuře a hudbě. Na faře u něj trávili čas jeho přátelé z uměleckých kruhů – malíř Ludvík Kuba, grafici Ferdiš Duša a Josef Richard Marek, spisovatelka Anna Marie Tilschová nebo hudební skladatel, pedagog a varhaník Bedřich Antonín Wiedermann. Kulturní prostřední kyjské fary bylo životní potřebou a útočištěm Dr. Václava Ešnera, který se neidentifikoval jednoznačně s povoláním římskokatolického kněze.

Martin Barus

Vinzenz Luksch – život a dílo „litoměřického Podlahy“

Pokud již jméno Vinzenze Luksche (1845–1920) odborné veřejnosti něco říká, bývá zmiňován jako zakladatel litoměřického Diecézního muzea a autor „Umělecké topografie okresu Litoměřice“. Jeho působnost na poli památkové péče severních Čech však byla daleko větší, neboť byl zároveň diecézním konzervátorem, korespondentem a později rovněž konzervátorem vídeňské Centrální komise a nadto ještě profesorem církevních dějin na litoměřickém bohosloveckém učilišti. Rovněž jeho osobní sbírka uměleckých předmětů dosáhla značné proslulosti. Přednesený příspěvek by měl být nejen shrnutím Lukschova života, ale také pokusem o jeho srovnání s ostatními duchovními-historiky litoměřické diecéze působícími ve stejné době.